

Bruxelles, 8. rujna 2025.
(OR. en)

12601/25

COASI 95
ASIE 30
CFSP/PESC 1308
PE 60
WTO 71
COHOM 137
ECOFIN 1142
MACAO 1

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	8. rujna 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	JOIN(2025) 18 final
Predmet:	ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU Posebno Upravno Područje Makao Godišnje izvješće za 2024.

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument JOIN(2025) 18 final.

Priloženo: JOIN(2025) 18 final

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 8.9.2025.
JOIN(2025) 18 final

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Posebno Upravno Područje Makao

Godišnje izvješće za 2024.

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

POSEBNO UPRAVNO PODRUČJE MAKAO:

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2024.

Sažetak

Od predaje Makaa Narodnoj Republici Kini (NRK) 1999. Europska unija i njezine države članice pozorno prate politička i gospodarska kretanja u Posebnom Upravnom Području Makao u skladu s načelom „jedna zemlja, dva sustava”. EU podupire to načelo i njegovu provedbu u skladu s Temeljnim zakonom, čiji je cilj zajamčiti da način života, vladavina prava i zaštita temeljnih prava i sloboda u Makau ostanu nepromijenjeni do 2049.

Komisija i Visoki predstavnik/potpredsjednik, u skladu s obvezom prema Europskom parlamentu preuzetom 1999., objavljuju godišnje izvješće o razvoju događaja u Makau. Niz godina glavne teme u tom izvješću su provedba načela „jedna zemlja, dva sustava” i autonomija Makaa kako je utvrđena u Temeljnom zakonu Makaa.

Ovo je 25. takvo izvješće i u njemu se daje prikaz stanja 2024. Politički gledano, tijekom godine nastavilo se narušavanje autonomije te temeljnih sloboda i prava koji bi trebali biti zaštićeni barem do 2049. Godinu su obilježili: (i) dvije izmjene zakona radi provedbe doktrine „domoljubi upravljaju Makaom”, kojima se dodatno ograničava prostor za pluralizam mišljenja u Makau i (ii) uspostava šeste vlade Posebnog Upravnog Područja Makao na čelu sa Samom Houom Faijem, prvim predsjednikom vlade rođenim u kontinentalnoj Kini.

BDP Makaa povećao se za 8,8 % u 2024. To je bila druga godina rasta zaredom, ali se gospodarstvo tek treba u potpunosti vratiti na razine prije pandemije bolesti COVID-19. Gospodarskom rastu pridonijelo je povećanje broja turista koji putuju u Makao i povezanih prihoda od igara na sreću. Makao je 2024. posjetilo 34,9 milijuna ljudi, što je povećanje od 24 % u odnosu na prethodnu godinu, ali manje od broja posjetitelja 2019. (39,4 milijuna). Posjetitelji uglavnom dolaze iz kontinentalne Kine i Hong Konga.

EU je tijekom godine bio drugi najveći trgovinski partner Makaa u trgovini robom, s udjelom od 26,6 % u ukupnoj trgovini Makaa i trgovinskim suficitom u korist EU-a. EU je bio četvrti najveći izvor izravnih stranih ulaganja za Posebno Upravno Područje Makao (2023.; najnoviji dostupni podaci).

I. Politička i društvena kretanja

Godinu je obilježila 25. obljetnica predaje Makaa Narodnoj Republici Kini od strane Portugala. U Zajedničkoj kinesko-portugalskoj deklaraciji potpisanoj 1987. predviđeno je da bi društveni i gospodarski sustav Makaa te način života u njemu trebali ostati nepromijenjeni najmanje 50 godina u skladu s načelom „jedna zemlja, dva sustava”. U toj se deklaraciji navodi i načelo „narod Makaa upravlja Makaom” i da će Makao imati „visok stupanj autonomije” kao Posebno Upravno Područje.

Zakonodavne izmjene radi provedbe doktrine „domoljubi upravljaju Makaom”

Makao je donio nove zakone o provedbi političke doktrine „domoljubi upravljaju Makaom”, odnosno „Izmjenu Zakona o izborima za Zakonodavnu skupštinu Posebnog Upravnog Područja Makao” i „Izmjenu Zakona br. 4/1999 – Zakon o prisegama pri preuzimanju dužnosti”. Novim zakonima dodatno se ograničava prostor za pluralizam mišljenja i u politici i u društvu.

Izmjenom zakona o izborima, donesenom 11. travnja, uvedeni su dodatni mehanizmi sigurnosne provjere u okviru izbora za članove Zakonodavne skupštine. Odbor za nacionalnu sigurnost Makaa odsad može povjerenstvu za izborna pitanja izdavati „pravno obvezujuća mišljenja” u kojima se utvrđuje pridržavaju li se kandidati Temeljnog zakona i obvezuju li se na odanost Posebnom Upravnom Području Makao. Protiv odluke nije dopušten pravni lijek.

Odbor za nacionalnu sigurnost osnovan je 2018. na temelju Zakona o nacionalnoj sigurnosti. Predsjednik vlade ujedno je i predsjednik tog odbora, direktor pekinškog Ureda za vezu u Makau je savjetnik za pitanja nacionalne sigurnosti, a druga dva člana Ureda za vezu tehnički su savjetnici za nacionalnu sigurnost. Na temelju novog aranžmana središnja vlada ima izravan utjecaj na izbore za lokalnu zakonodavnu vlast Makaa.

U prijedlogu zakona o izbornom sustavu za Zakonodavnu skupštinu utvrđeno je sedam kriterija koje Odbor za nacionalnu sigurnost treba uzeti u obzir pri utvrđivanju prihvatljivosti kandidata za kandidiranje na izborima. Kandidat za kojeg se utvrdi da se ne pridržava Temeljnog zakona Makaa ili da se nije obvezao na odanost Posebnom Upravnom Području NRK-a Makao ne smije se pet godina kandidirati na izborima. Poticanje drugih da ne glasaju te ubacivanje praznih i nevažećih listića tom su izmjenom postali kaznena djela za koja se propisuje maksimalna kazna zatvora od tri godine.

S druge strane, „Izmjenom Zakona br. 4/1999 – Zakon o prisegama pri preuzimanju dužnosti”, donesenom 21. svibnja, propisuje se da članovi izbornog povjerenstva za provedbu izbora za predsjednika vlade moraju prisegnuti da će se pridržavati Temeljnog zakona Makaa i obvezati se na odanost Posebnom Upravnom Području Makao. Osim toga, propisuje se da polaganje prisege mora biti „iskreno” i „svečano”.

U rujnu je Ured za obrazovanje i mlade stavio na raspolaganje nastavne materijale za obrazovanje o nacionalnoj sigurnosti koji obuhvaćaju sve razine obrazovanja, od predškolskog do visokog.

Uspostava šeste vlade Makaa

Zakonodavna skupština donijela je 2023. „Izmjenu Zakona br. 3/2004 – Zakon o izborima za predsjednika vlade”, kojom je, među ostalim mjerama, uveden nacionalni postupak sigurnosne provjere za kandidate kako bi se zajamčilo da „domoljubi upravljaju Makaom”. U skladu s novim pravilima bivši predsjednik Najvišeg žalbenog suda Sam Hou Fai, koji je bio jedini kandidat, dobio je 13. listopada 394 glasa od izbornog povjerenstva sastavljenog od 400 raznovrsnih članova. Sam je postao prvi čelnik Posebnog Upravnog Područja Makao koji je rođen u kontinentalnoj Kini¹, čime se dovodi u pitanje daljnja valjanost načela „narod Makaa upravlja Makaom”.

¹ Sam je rođen 1962. u Zhongshanu u Narodnoj Republici Kini. U Makao se preselio 1986. Imenovan je predsjednikom Najvišeg žalbenog suda 1999. te je tu dužnost obnašao do prosinca 2024.

Izborni postupak za izbor predsjednika vlade započeo je osnivanjem izbornog povjerenstva sastavljenog od 400 raznovrsnih članova, od kojih su 344 člana neizravno izabrali predstavnici kvalificiranih poduzeća i društvenih skupina. Samo 6265 osoba od otprilike 686 600 stanovnika imalo je pravo glasa. U 2024. samo je za dva podsektora primljeno više prijava nego što je bilo raspoloživih mjesta. U podsektoru obrazovanja bilo je 29 mjesta i 31 kandidat, a u podsektoru rada 59 mjesta i 61 kandidat. Svi kandidati morali su proći postupak sigurnosne provjere u skladu s novim zakonom o izborima.

Izbori za članove izbornog povjerenstva za provedbu izbora za predsjednika vlade održani su 11. kolovoza, uz stopu odaziva od 88 %, sličnu stopi od 87,2 % u 2019. Naime, uz 5347 valjanih listića, 18 listića bilo je prazno, a 156 ih je proglašeno nevažećima; na jednom listiću bilo je napisano „demokracija je mrtva”.

Tadašnji predsjednik vlade Ho Iat Seng objavio je 21. kolovoza svoju odluku da se neće ponovno kandidirati na izborima zbog zdravstvenih razloga. Ho je postao prvi čelnik Makaa koji se nije ponovno kandidirao na izborima nakon isteka svojeg petogodišnjeg mandata.

Sam Hou Fai podnio je 26. kolovoza ostavku na mjesto predsjednika Najvišeg žalbenog suda te je 28. kolovoza objavio da se namjerava kandidirati za najvišu dužnost u Makau. Iako je Sam rođen u susjednom gradu Zhongshanu u kontinentalnoj Kini, istaknuo je svoju povezanost s Makaom, gdje živi gotovo 40 godina.

Razdoblje podnošenja kandidatura od 15 dana započelo je 29. kolovoza. Iako je 11 osoba zatražilo obrazac za kandidaturu na izborima za predsjednika vlade, samo je Sam ispunio prag od 66 kandidatura. Sam je 12. rujna dobio 386 kandidatura, čime je učvrstio svoju ulogu jedinog kandidata na izborima². Povjerenstvo za izborna pitanja potvrdilo je 18. rujna da je Sam prošao nacionalnu sigurnosnu provjeru.

Sam je 13. listopada dobio 394 od 400 glasova, što je najveći broj glasova otkako se održavaju izbori za predsjednika vlade Makaa.

Državno vijeće u Pekingu odlučilo je 25. listopada imenovati Sama šestim predsjednikom vlade Posebnog Upravnog Područja Makao te je Sam bio u posjetu Pekingu u razdoblju od 31. listopada do 2. studenog kako bi ga središnja vlada imenovala predsjednikom vlade. Sastao se 1. studenog s kineskim predsjednikom Xijem Jinpingom i premijerom Lijem Qiangom.

Središnja vlada imenovala je 30. studenog glavne vladine dužnosnike nakon što ih je predložio izabrani predsjednik vlade. Od pet najvažnijih ministara, dva su obnašala dužnost u prethodnoj vladi, i to ministar pravosuđa i uprave te ministar sigurnosti.

Izabrani predsjednik vlade objavio je 13. prosinca sastav svojeg Izvršnog vijeća, koje je uključivalo građanina Makaa portugalskog podrijetla.

Kineski predsjednik Xi Jinping posjetio je 20. prosinca Makao radi prisega novog predsjednika vlade i glavnih dužnosnika Posebnog Upravnog Područja Makao te je također prisustvovao proslavama povodom obilježavanja 25. obljetnice predaje Makaa Narodnoj Republici Kini od strane Portugala. Voditelj ureda EU-a, zajedno s drugim voditeljima misija EU-a/generalnim konzulima, pozvan je na to događanje te se odazvao pozivu. Predsjednik Xi naglasio je

² Na izborima za predsjednika vlade sudjelovao je samo jedan kandidat, osim na prvim izborima 1999.

prednosti načela „jedna zemlja, dva sustava” te potrebu za diversifikacijom gospodarstva i razvojem područja zaljeva Guangdonga, Hong Konga i Makaa (pri čemu je istaknuo važnost posebnog gospodarskog okruga Hengqin) i istaknuo je jedinstvenu ulogu Makaa u unapređenju suradnje i razmjene između Kine i zemalja portugalskog govornog područja te u inicijativi „Jedan pojas, jedan put”.

Novi predsjednik vlade predvodio je 24. prosinca delegaciju od tri dužnosnika u jednodnevnom posjetu Guangzhouu, gdje se susreo s pokrajinskim čelnicima Guangdonga, s ciljem jačanja suradnje između Makaa i susjedne kontinentalne pokrajine.

Prava, slobode i jednake mogućnosti

Sastanak Radne skupine za univerzalni periodični pregled u okviru Vijeća Ujedinjenih naroda za ljudska prava u pogledu Kine, uključujući Makao, održan je 23. siječnja. Uoči sastanka SAD i Rusija dostavili su podneske u vezi s Makaom koji su sadržavali upit je li Makao donio preporuke mehanizama UN-a u Makau od posljednjeg univerzalnog periodičnog pregleda.

Vijeće za ljudska prava objavilo je 31. svibnja stajališta Kine o zaključcima i preporukama. Tri zemlje dale su tri preporuke o ljudskim pravima koje su se odnosile na Makao, a Kina je prihvatila jednu, i to onu Eritreje u kojoj se poziva na daljnje „promicanje i zaštitu prava” stanovnika Makaa u skladu sa svim relevantnim lokalnim zakonima. Peking je izjavio da se preporuka Burundija da se Makau pruži pomoću u „poduzimanju djelotvornijih mjera za osiguravanje dobrobiti stanovnika u područjima stanovanja, zapošljavanja i zdravlja prihvaća i provodi”. Kina je „odbila” preporuku SAD-a da „prekine s represivnim mjerama protiv žena, LGBTIQ+ osoba, radnika i radnika migranata”, navodeći da se „temelji na lažnim informacijama”.

Ured za pravna pitanja pozvao je 5. kolovoza „sve sektore društva i društvene organizacije” da dostave doprinose jer se Kina pripremala za postupak izvješćivanja UN-a u okviru Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Revizija će obuhvaćati razdoblje od 1. siječnja 2017. do 31. prosinca 2023. Lokalni mediji primijetili su da je to vjerojatno prvi put da je vlada zatražila od društvenih struktura Makaa da pridonesu bilo kojem postupku revizije međunarodnih ugovora.

Kad je riječ o radničkim pravima, Zakonodavna skupština donijela je 12. travnja Zakon o sindikatima koji je predložila vlada³. Zahtjevi za registraciju sindikata na temelju tog zakona mogu se podnijeti od 1. siječnja 2025. Dva zakonodavca, koja su se suzdržala od glasanja, tvrdila su da se prijedlogom zakona nisu zaštitila prava na kolektivno pregovaranje i da prijedlog ne odražava u potpunosti prava utvrđena u članku 27. Temeljnog zakona Makaa⁴.

Zakonom o sindikatima propisano je da skupine koje žele sudjelovati u organizacijama izvan Makaa moraju dobiti odobrenje svojih članova i predsjednika vlade. Zakonom se također zabranjuje da članovi stranog zakonodavnog tijela ili strane vlade ili pojedinci koji su osuđeni

³ Od predaje Makaa NRK-u 1999. zakonodavno tijelo ukupno je 12 puta odbilo prijedlog zakona o sindikatima koji je predložio zakonodavac.

⁴ U članku 27. Temeljnog zakona Makaa navodi se da stanovnici Makaa imaju slobodu govora, tiska i objavljivanja, slobodu udruživanja, okupljanja, mimohoda i prosvjedovanja te pravo i slobodu osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima te štrajka.

na zatvorsku kaznu u trajanju duljem od tri godine zbog kaznenih djela protiv nacionalne sigurnosti imaju vodeće položaje u sindikatima⁵.

Sloboda okupljanja i dalje je bila pod pritiskom. Četvrtu godinu zaredom nije bilo javnog obilježavanja 35. obljetnice gušenja prosvjeda na trgu Tiananmen 1989. Isto tako, jedan od bivših organizatora bdijenja, bivši prodemokratski zakonodavac, otkrio je 29. lipnja da je makaovski tjednik *Jornal Son Pou* ukinuo njegovu kolumnu zbog „posebnih političkih razloga”.

Sloboda medija i sloboda izražavanja i dalje su bili pod pritiskom. Udruženje novinara Makaa objavilo je 7. studenog izjavu u kojoj poziva vladu da povuče nepotrebna ograničenja novinarskog izvještavanja. U izjavi je istaknuto da je vlada „mnogim medijskim kućama onemogućila ostvarivanje prava na izvještavanje” ograničavanjem pozivnica na odabrane medije. Udruženje je izvijestilo i da se od medijskih kuća „zatražilo da povuku svoje članke zbog političkog pritiska u nekoliko nedavnih slučajeva”.

Vlasti su nastavile primjenjivati imigracijska pravila kako bi pojedincima koji se smatraju nepoželjnim zabranile ulazak na područje Makaa. Obrazovnoj djelatnici u području novinarstva koju je pozvalo udruženje novinara Makaa vlasti Makaa zabranile su 15. lipnja ulazak u Makao zbog „razloga javne sigurnosti”.

Prostor za zastupanje prava LGBTIQ+ osoba i dalje je bio ograničen. Ured za kulturu otkazao je 22. siječnja interaktivnu izvedbu koja je uključivala *drag queen* izvođače na 22. festivalu Fringe. Tri dana poslije objasnio je da je predstava otkazana zbog nedosljednosti između stvarne izvedbe i informacija koje su o njoj primljene. Ista je predstava održana u sklopu kazališnog festivala u susjednom gradu Shenzhenu u kontinentalnoj Kini.

Dvije skupine civilnog društva uspjele su organizirati aktivnosti zajednice tijekom parade ponosa u lipnju.

U izvješću na temelju lokalnog istraživanja od 7. srpnja navedeno je da se prema pripadnicima LGBTIQ+ zajednice postupalo na diskriminirajući način kad su tražili medicinsku pomoć.

II. Gospodarska kretanja

U 2024. **BDP Makaa povećao se** za 8,8 % u odnosu na prethodnu godinu, i to na 384,1 milijardu MOP (45,4 milijarde EUR). To je uslijedilo nakon što je 2023. BDP porastao za 75,1 %, čemu je pridonijelo ukidanje strogih ograničenja povezanih s pandemijom bolesti COVID-19 i oporavak prihoda od turizma i igara na sreću. Međutim, gospodarstvo Makaa se 2024. još nije u potpunosti vratilo na razine prije pandemije, a BDP (prema verižnom indeksu dolara) i dalje je bio za 13,6 % niži nego 2019.

U svibnju 2024. **Međunarodni monetarni fond (MMF)** objavio je svoje izvješće o savjetovanju za Makao u skladu s člankom IV.⁶ MMF je za Makao predvidio rast BDP-a od 13,9 % u 2024., 9,6 % u 2025., 4,4 % u 2026. i 3 % za sljedeće tri godine. Rizici za rast

⁵ Osobe osuđene za relevantna kaznena djela protiv nacionalne sigurnosti mogle bi ponovno steći pravo na zauzimanje takvih položaja u skladu s relevantnim odredbama Zakona o nacionalnoj sigurnosti.

⁶ Međunarodni monetarni fond, *People's Republic of China – Macao Special Administrative Region 2024 Article IV Consultation Discussions, Staff Report* (svibanj 2024.):

<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/05/29/Peoples-Republic-of-China-Macao-Special-Administrative-Region-2024-Article-IV-Consultation-549654>

uključuju rast u kontinentalnoj Kini koji je manji od očekivanog, dugoročno više kamatne stope u velikim gospodarstvima i porast ekstremnih klimatskih uvjeta. S druge strane, MMF smatra da bi integracija s područjem zaljeva Guangdonga i uspješna gospodarska diversifikacija pridonijele gospodarstvu.

Gospodarskom rastu 2024. pridonijelo je **povećanje broja turista**. Tijekom godine Makao je posjetilo ukupno 34,9 milijuna ljudi, od čega je 70,1 % bilo iz kontinentalne Kine, a 20,6 % iz Hong Konga. To je povećanje od 23,8 % u odnosu na prethodnu godinu, ali smanjenje od 11,4 % u usporedbi s razinama iz 2019. (prije pandemije bolesti COVID-19), kad je Makao posjetilo 39,4 milijuna ljudi. Prosječna stopa popunjenosti hotela 2024. iznosila je 86,5 %, što je smanjenje u odnosu na 90,8 % u 2019., ali povećanje u usporedbi s 81,2 % u 2023. i 38,5 % u 2022.

Gospodarstvu Makaa najviše pridonose **igre na sreću i s njima povezane industrije**, uglavnom zbog turista. Prihodi od igara na sreću nastavili su se oporavljati 2024. i dosegli su 227,4 milijarde MOP (26,9 milijardi EUR), što je povećanje od 23,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, i dalje su bili manji za 22,5 % u odnosu na 293,3 milijarde MOP (34,7 milijardi EUR) ostvarene prije pandemije (2019.).

Stopa nezaposlenosti smanjila se s 2,7 % u 2023. i 3,7 % u 2022. na 1,8 % u 2024. te se vratila na razine prije pandemije (1,7 % u 2019.).

Inflacija je ostala niska tijekom godine, a prosječni kompozitni indeks potrošačkih cijena porastao je za 0,7 %.

Vlada je 2024. zabilježila **fiskalni suficit** od 31,0 milijardi MOP (3,7 milijardi EUR), dok je 2023. zabilježen suficit iznosio 29,0 milijardi MOP (3,4 milijarde EUR). Fiskalne rezerve na kraju prosinca iznosile su 616 milijardi MOP (72,9 milijardi EUR), što je povećanje od 6,2 % u odnosu na prethodnu godinu i povećanje od 6,4 % u odnosu na razdoblje prije pandemije (579 milijardi MOP). Rezerve su dovoljne za pokrivanje šest i pol godina javnih rashoda.

Izravna strana ulaganja u Makao 2023. (najnoviji dostupni statistički podaci za Makao) ukupno su iznosila 383 milijarde MOP (45,3 milijarde EUR), što je povećanje od 4,2 % u odnosu na prethodnu godinu. Hong Kong i kontinentalna Kina bili su najveći izvori izravnih stranih ulaganja.

Gospodarska politika

Predsjednik vlade Sam Hou Fai najavio je **gospodarske prioritete** nove vlade, a to su unapređenje gospodarske diversifikacije Makaa, poboljšanje blagostanja ljudi (uključujući socijalnu sigurnost, zdravstvenu skrb, skrb za starije osobe i preuređenje gradova), daljnji razvoj Makaa kao poveznice između kontinentalne Kine i zemalja portugalskog govornog područja, daljnja integracija s kontinentalnom Kinom te sudjelovanje u gospodarskom razvoju kontinentalne Kine i poboljšanju upravljanja.

U **sektoru igara na sreću** koncesionari kasina moraju ulagati u djelatnosti koje nisu povezane s igrama na sreću kako bi se poduprla gospodarska diversifikacija Makaa. Tijekom godine uvedene su regulatorne izmjene koje se odnose na igre na sreću. U travnju je donesen novi

pravni režim (Zakon br. 7/2024)⁷ za odobravanje kredita za igre na sreću u kasinima. Njime se koncesionarima kasina dodjeljuje isključiva ovlast za odobravanje kredita izravno gostima. Time se ograničavaju uloga i utjecaj promotora igara na sreću. Ti su promotori prethodno imali važnu ulogu u angažiranju velikih igrača te su im odobravali kredite. Promotori igara na sreću sad mogu djelovati isključivo kao zastupnici koncesionara. U listopadu je uveden Zakon br. 20/2024⁸ o suzbijanju kaznenih djela povezanih s nezakonitim igrama na sreću, povećanju novčanih kazni i sankcija za kaznena djela povezana s igrama na sreću i kriminalizaciji nezakonitih zajmova i razmjena valuta povezanih s igrama na sreću te neovlaštenoj provedbi igara na sreću na internetu.

Nastavila se provedba **strategije gospodarske diversifikacije** Makaa kako bi se razvile takozvane industrije „1 + 4”. „1” se odnosi na turizam i razonodu, a „4” druge industrije su: zdravstvena skrb, prije svega tradicionalna kineska medicina, financijske usluge, nove tehnologije te konvencije i izložbe, trgovina, kultura i sport. Glavni je cilj diversifikacija lokalnog gospodarstva povećanjem doprinosa industrija koje nisu povezane s igrama na sreću na 60 % BDP-a. Prema MMF-u (izvješće na temelju članka IV., svibanj 2024.), prevlast sektora igara na sreću dovodi do ranjivosti i naglašava potrebu za gospodarskom diversifikacijom, među ostalim poboljšanjem učinkovitosti i raspodjele sredstava, poticanjem istraživanja i razvoja te inovacija, usavršavanjem i prekvalifikacijom radne snage te pojednostavnjenjem propisa o radu i poslovanju. MMF je pozvao i da se razmotre mogući negativni učinci prelijevanja, poremećaji u trgovini i rizici upravljanja koji bi mogli proizaći iz politika diversifikacije.

Industrija smatra da je **nedostatak raznolike baze talenata** u Makau i dalje prepreka gospodarskoj diversifikaciji. Na popise talenata 2024. dodano je samo 470 osoba u okviru tri nedavno pokrenuta programa zapošljavanja talenata.

Inicijative za potporu **novim tehnologijama i inovacijama** uključuju porezne poticaje, financiranje istraživanja i razvoja te suradnju s okrugom Hengqin i područjem zaljeva Guangdonga⁹. U okviru programa certificiranja tehnoloških poduzeća Makaa certificirana su 33 poduzeća (do listopada 2024.), u kojima je, prema vladinim izvorima, zaposleno 1300 osoba. U ožujku je donesen novi sustav za uspostavu i rad podatkovnih centara¹⁰.

Kad je riječ o **konvencijama i izložbama**, u Makau je u prva tri tromjesečja 2024. održano 1011 sastanaka, motivacijskih događanja, konferencija i izložbi (što je povećanje od 29,8 % u odnosu na prethodnu godinu i otprilike isti broj kao 2019.).

Kad je riječ o **zdravlju**, bolnica Macao Union Hospital započela je s radom u rujnu i podupire razvoj medicinskog i zdravstvenog turizma te turizma za dobrobit u Makau. Promicanje kineske medicine uključuje Znanstveni i tehnološki industrijski park za suradnju Guangdonga i Makaa u području tradicionalne kineske medicine na otoku Hengqin. Prema navodima vlade, do 2024. u zemljama portugalskog govornog područja registrirana/evidentirana su 24 proizvođača tradicionalne kineske medicine.

⁷ Službeni glasnik Vlade Posebnog Upravnog Područja Makao <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/17/lei07.asp>

⁸ Službeni glasnik Vlade Posebnog Upravnog Područja Makao <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/44/lei20.asp>

⁹ Pregled rada vlade u fiskalnoj godini 2024., Vlada Posebnog Upravnog Područja Makao, studeni 2024. <https://www.gov.mo/en/wp-content/uploads/sites/2/2024/12/2024Review.pdf>

¹⁰ Službeni glasnik Vlade Posebnog Upravnog Područja Makao <https://bo.io.gov.mo/bo/i/2024/13/regadm13.asp>

Kad je riječ o **financijskim uslugama**, vlasti nastoje razviti lokalno tržište obveznica (uključujući zelene obveznice i na burzu uvrštene obveznice institucija i trgovačkih društava iz kontinentalne Kine), djelatnosti upravljanja imovinom i financijskog *leasinga*, investicijsko bankarstvo te programe prekogranične namire u renminbiju. Rad na reviziji regulatornog okvira financijskog sektora nastavio se tijekom godine. U srpnju je donesen Zakon o djelatnostima posrednika u osiguranju (koji stupa na snagu 1. kolovoza 2025.), kojim su izmijenjeni sustav izdavanja dozvola, operativni standardi i nadzorni okvir u sektoru osiguranja. U studenom je Zakonodavnoj skupštini podnesen novi Zakon o investicijskim fondovima kako bi se osuvremenio regulatorni režim za fondove i promicala industrija upravljanja fondovima. Vlada je također nastavila ispitivati mogućnosti za razvoj digitalne makaovske patake (e-MOP). Do rujna 2024. vrijednost nepodmirenih obveznica izdanih ili uvrštenih u Makau dosegla je 740 milijardi MOP (87,5 milijardi EUR), a ukupno 102 financijske institucije dobile su dozvolu za poslovanje u Makau.

Prema MMF-u (izvješće na temelju članka IV., svibanj 2024.), inicijative za modernizaciju i jačanje financijskog sustava trebale bi biti usko povezane s mjerama za upravljanje povezanim rizicima. MMF je pozvao na donošenje politika za jačanje stabilnosti financijskog sustava i upravljanje rizicima (uključujući veće rezervacije banaka, prikupljanje detaljnijih podataka o neprihodonosnim i međubankovnim kreditima, poboljšanje okvira za nesolventnost, sanaciju duga i restrukturiranje, praćenje rizika zajmoprimaca iz kontinentalne Kine, likvidnosnu poziciju banaka s velikim stranim obvezama i nebankarski financijski sektor). Napomenuo je da Makao ima dovoljno fiskalnog prostora i pozvao na usporavanje fiskalne konsolidacije. Utvrdio je da bi među glavnim prioritetima fiskalne politike trebali biti veća potrošnja na ljudski i fizički kapital, razvoj sektora koji nije povezan s igrama na sreću, poboljšanje održivosti rasta i vanjski rebalans.

Kad je riječ o **politici zaštite okoliša**, broj električnih vozila u Makau povećao se na 10 978 do rujna (s 1339 u 2020.), dovršeno je proširenje središnjeg centra za spaljivanje otpada u Makau te su provedeni radovi na smanjenju poplava. Međunarodni forum i izložba za suradnju u zaštiti okoliša u Makau (MIECF) 2024. održani su u ožujku.

Vlada je nastavila pružati **financijsku potporu stanovnicima**, uključujući novčane naknade u okviru programa dijeljenja gospodarskih koristi, vaučere za zdravstvenu skrb, subvencije za račune za električnu energiju i školarinu te starosni doplatak i naknadu za invalidnost.

Tijekom godine izvedeni su infrastrukturni radovi, među ostalim na prometnoj infrastrukturi, u okviru proširenja Međunarodne zračne luke Makao koje je u tijeku te na stambenim, državnim i obrazovnim objektima.

Gospodarska integracija s kontinentalnom Kinom

Makao se nastoji pozicionirati kao platforma i poveznica između kontinentalne Kine i zemalja portugalskog govornog područja (među ostalim za turističke, poslovne i financijske usluge). U travnju je u Makau održana šesta ministarska konferencija Foruma za gospodarsku i trgovinsku suradnju između Kine i zemalja portugalskog govornog područja (potpisan je „strateški plan za gospodarsku i trgovinsku suradnju (2024. – 2027.)”). Tijekom godine otvoren je Tehnološki centar Kine i zemalja portugalskog govornog područja.

Gospodarstvu Makaa uvelike pridonose posjetitelji iz kontinentalne Kine koji putuju u Posebno Upravno Područje Makao radi turizma i igara na sreću. Kontinentalna Kina ujedno je najveći

trgovinski partner Makaa u trgovini robom, s udjelom od 28,3 % u ukupnoj trgovini robom 2024., a 2023. (najnoviji dostupni podaci) bila je njegov drugi najveći izvor izravnih stranih ulaganja.

Makao nastavlja daljnju gospodarsku integraciju s kontinentalnom Kinom, među ostalim preko područja zaljeva Guangdonga, Hong Konga i Makaa te zone intenzivne suradnje Guangdong-Makao na otoku Hengqin.

Zona intenzivne suradnje Guangdong-Makao na otoku Hengqin obuhvaća otprilike 100 kvadratnih kilometara (otprilike je tri puta veća od Makaa) uz granicu s Makaom u pokrajini Guangdong u kontinentalnoj Kini, a njome zajednički upravljaju Guangdong i Makao. Njome se osigurava dodatno zemljište za gospodarsku diversifikaciju Makaa i njegovu gospodarsku integraciju s kontinentalnom Kinom. U zoni su razvijaju, među ostalim, sektori inovacija i tehnologije, zdravstvene skrbi i tradicionalne kineske medicine, financijskih usluga te sastanaka, motivacijskih događanja, konferencija i izložbi. Prema navodima vlade Makaa, BDP Hengqina iznosio je 37,3 milijarde CNY (4,9 milijardi EUR) te je na tom otoku živjelo 16 539 stanovnika Makaa, dok je 6461 poduzeće iz Makaa bilo osnovano u toj zoni (do rujna 2024.).

U ožujku je na snagu stupio novi carinski režim, prema kojem je roba koja iz Makaa ulazi u zonu suradnje na otoku Hengqin izuzeta od poreza kontinentalne Kine¹¹. Time se omogućuje povlašteni pristup otoku Hengqin za robu iz Posebnog Upravnog Područja Makao (porezi kontinentalne Kine primjenjivali bi se ako bi roba poslije napustila otok Hengqin i ušla u druge dijelove kontinentalne Kine). U prosincu je potpisan Memorandum o razumijevanju za izgradnju infrastrukture za zračni teret na otoku Hengqin koju će provesti Međunarodna zračna luka Makao. Inicijative za daljnje olakšavanje integracije uključivale su poticanje protoka ljudi, pojednostavnjenje carinjenja, olakšavanje elektroničkog plaćanja i plaćanja u dvije valute na otoku Hengqin te potporu stanovnicima Makaa kako bi ih se potaklo da žive i rade na otoku Hengqin (npr. na otoku Hengqin proveden je stambeni projekt (2023.), otvorena je škola za djecu iz Makaa (2024.), a vaučeri za zdravstvenu skrb stanovnika Makaa prošireni su na tu zonu).

Tijekom godine izmijenjen je **prekogranični sustav povezivanja upravljanja imovinom** (Wealth Management Connect) u području zaljeva Guangdonga, Hong Konga i Makaa (koji je pokrenut 2021. kako bi se stanovnicima kontinentalne Kine, Hong Konga i Makaa koji ispunjavaju uvjete omogućilo ulaganje u proizvode za upravljanje imovinom koje distribuiraju banke na navedenim tržištima). Izmjene uključuju poboljšanje kriterija prihvatljivosti za ulagače iz kontinentalne Kine, proširenje opsega institucija sudionica (kako bi se uključila prihvatljiva društva za vrijednosne papire) i prihvatljivih proizvoda, povećanje kvote za pojedinačne ulagače i poboljšanje načina promidžbe i prodaje.

U listopadu je potpisan drugi sporazum o izmjenama **Sporazuma o bližem gospodarskom partnerstvu između kontinentalne Kine i Makaa u trgovini uslugama**. Tim se sporazumom uvode dodatne mjere liberalizacije u nekoliko uslužnih sektora te se pružateljima usluga iz Makaa nastoji olakšati pokretanje poslovanja i poslovanje u kontinentalnoj Kini te stjecanje stručnih kvalifikacija za obavljanje poslovne djelatnosti u kontinentalnoj Kini. Sporazumom se također ublažavaju pravila za inozemna poduzeća, uključujući poduzeća iz Europske unije, u Makau kako bi se mogla kvalificirati kao pružatelji usluga i imati koristi od Sporazuma.

¹¹ Priopćenje za medije Vlade Posebnog Upravnog Područja Makao
<https://www.gov.mo/en/news/321684/>

III. Odnosi između Makaa i kontinentalne Kine

Kineski predsjednik Xi Jinping bio je u posjetu Makau od 18. do 20. prosinca povodom 25. obljetnice predaje Makaa NRK-u. To je bio njegov prvi posjet Makau od 2019. Xi Jinping predvodio je svečanost inauguracije šeste vlade Makaa i predsjednik vlade Sam Hou Fai pred njim je položio prisegu.

Xi je 20. prosinca predstavio četiri prioriteta nove vlade: rad na odgovarajućem i diversificiranom gospodarskom razvoju, poboljšanje sposobnosti upravljanja, širenje međunarodnih mreža te promicanje društvene sloge i stabilnosti, uključujući zaštitu nacionalne sigurnosti.

Osim toga, Xi je izjavio da projekti u zoni suradnje na otoku Hengqin u Zhuhaiju ne smiju biti neusklađeni s ciljevima politike Pekinga. Istaknuo je da je „središnja vlada odlučila razviti otok Hengqin kako bi promicala odgovarajuće diversificiran razvoj gospodarstva Makaa te olakšala život i zapošljavanje stanovnika Makaa”.

Prije posjeta Xi ja i obljetnice najmanje dvije osobe iz Makaa koje borave u inozemstvu izjavile su za medije da su im se dužnosnici nadležni za sigurnost iz kontinentalne Kine obratili putem tekstualnih poruka. Aktivist iz Makaa koji sad boravi u Ujedinjenoj Kraljevini izjavio je da ga se poticalo da „ne objavljuje neusklađena mišljenja putem medijskih kuća i na platformama društvenih mreža”. Prodemoskratski novinar koji sad boravi u Tajvanu primio je slično upozorenje.

Treći plenum 20. Središnjeg odbora Komunističke partije Kine (KPK) na kojem je iznesen smjer gospodarskog razvoja zaključen je 18. srpnja. U odjeljku o „otvaranju prema načelu visokih standarda” odluke Trećeg plenuma navedeno je sljedeće: „iskorištavanjem institucionalnih prednosti politike „jedna zemlja, dva sustava’ [...] mi (Partija) podupirat ćemo Hong Kong i Makao kako bi se razvili u međunarodna središta za visokokvalitetne talente i unaprijediti ćemo relevantne mehanizme kako bi te dvije regije imale veću ulogu u otvaranju Kine prema vanjskom svijetu. Poticat ćemo suradnju između Guangdonga, Hong Konga i Makaa u području tog zaljeva promicanjem boljeg usklađivanja pravila i mehanizama.”

Na zahtjev vlade Makaa, potpredsjednik Odbora za ustav i pravo Nacionalnog narodnog kongresa Shen Chunyao i tajnik Skupine čelnika KPK-a Ministarstva trgovine i ministar trgovine Wang Wentao bili su u posjetu Makau 27. i 28. kolovoza kako bi objasnili posljedice odluke s Trećeg plenuma za Posebno Upravno Područje Makao. Oba dužnosnika održala su zatvorene sjednice s otprilike 380 dužnosnika središnje vlade i čelnika poduzeća u državnom vlasništvu sa sjedištem u gradu. Održana je još jedna sjednica s otprilike 500 predstavnika iz poslovnog, profesionalnog, obrazovnog i medijskog sektora te sektora mladih.

Direktor Radnog ureda za pitanja Hong Konga i Makaa Xia Baolong bio je u posjetu Makau od 13. do 19. svibnja. Tijekom tog sedmodnevnog posjeta Xia je sudjelovao na više od 40 sastanaka i događanja, na kojima su sudjelovali vladini dužnosnici, članovi sudbene i zakonodavne vlasti, lokalni članovi Nacionalnog narodnog kongresa i Kineske narodne političke savjetodavne konferencije. Xia je posebnu pozornost posvetio sektorima medicine, tehnologije, obrazovanja i mladih.

Dana 15. travnja obilježeni su Dan obrazovanja o nacionalnoj sigurnosti i 10. obljetnica koncepta „cjelovitog pristupa nacionalnoj sigurnosti” koji je predložio predsjednik Xi Jinping. Direktor Ureda za vezu središnje vlade u Makau Zheng Xincong ponovio je da, kad je riječ o zaštiti nacionalne sigurnosti, „postoji samo odgovornost „jedne zemlje”, a ne razlike „dvaju sustava””.

Članovi šestog mandata Odbora za Temeljni zakon Posebnog Upravnog Područja Makao u okviru Stalnog odbora Nacionalnog narodnog kongresa imenovani su 25. prosinca. Shen Chunyao, direktor tog deseteročlanog odbora, koji se sastoji od pet članova iz kontinentalne Kine i pet članova iz Makaa, imenovan je na mandat od pet godina.

IV. Bilateralni odnosi i suradnja Makaa tijekom 2024.

Cilj Sporazuma o trgovini i suradnji, koji su 1992. sklopili Europska ekonomska zajednica i Makao, bio je dodatno osnažiti odnos između EU-a i Makaa. Sporazum obuhvaća trgovinsku, gospodarsku, znanstvenu i tehnološku suradnju.

Zajednički odbor EU-a i Makaa platforma je koja Makau i EU-u služi za raspravu o pitanjima u nizu područja. Posljednji **sastanak Zajedničkog odbora** održan je 2019.

Ured Europske unije je 2024. prvi put od ukidanja ograničenja putovanja povezanih s bolešću COVID-19 organizirao obilježavanje Dana Europe. Trenutačni voditelj Ureda Europske unije u Hong Kongu i Makau preuzeo je dužnost u rujnu 2024. i sastao se s dužnosnicima Makaa (uključujući predsjednika vlade) i dionicima iz poslovnog sektora i civilnog društva.

EU je 2024. bio drugi najveći trgovinski partner Makaa u trgovini robom, uz udio od 26,6 % u ukupnoj trgovini Makaa (u odnosu na udio kontinentalne Kine, najvećeg trgovinskog partnera Makaa, od 28,3 %).

Na temelju podataka Eurostata **bilateralna trgovina robom između EU-a i Makaa 2024.** iznosila je 1,037 milijardi EUR i uglavnom se sastojala od izvoza iz EU-a u Makao (954 milijuna EUR). Iz EU-a u Makao uglavnom se izvozila odjeća i odjevni predmeti, nakit, proizvodi od kože i luksuzna roba.

EU je 2023. bio četvrti najveći izvor izravnih stranih ulaganja za Makao (ne uzimajući u obzir *offshore* središta), nakon Hong Konga, kontinentalne Kine i SAD-a. Službeni statistički podaci Makaa pokazuju da je 2023. iz EU-a došlo 5,5 % ukupnog iznosa izravnih stranih ulaganja (ne uzimajući u obzir *offshore* središta). Prema podacima Eurostata su krajem 2023. (najnoviji dostupni podaci) izravna strana ulaganja EU-a u Makau iznosila 1,46 milijardi EUR, a izravna strana ulaganja Makaa u EU-u 984 milijuna EUR.

Projekt instrumenta za potporu dijalogu o politikama između EU-a i Hong Konga i Makaa bio je platforma za rasprave o temama kao što je održivost u prvom dijelu godine, odnosno do svibnja 2024. U prosincu 2024. uveden je novi instrument za dijalog o politikama i javnu diplomaciju za Hong Kong i Makao. Taj trogodišnji projekt podupire kontinuiranu suradnju Ureda EU-a s ključnim partnerima u Makau na strateškim temama od zajedničkog interesa, prvenstveno putem zajedničkih događanja, izrade studija i izrade materijala za vidljivost.